

POŠTARINA PLACENA U GOTOVO

Poledini broj stoji 1 dinar

MALI ISTRANIN

GOD. VI.

LISTOPAD 1934.

BROJ 2.

Mala pošta

Gosp. Ivan Poljugan, Oborovo. Javio se, dakle, opet stari naš prijatelj. Ne možemo Vam reći, kako nas je obradovala Vaša karta. Zatraženih 10 kom. poslali smo Vam. Rodoljubni pozdrav!

Zlatko Hartman, Visoko (Bosna). I Tebi smo poslali 10 komada. Valjda si međutim primio i našu kartu. Ostani i nadalje tako revan. Vjeruj da će Ti Istra naša biti zahvalna. Pozdravi sve svoje drugove, naše prijatelje.

Sokoli, Dubrovnik. Poslali smo Vam zatraženih 20 komada. Hvala Vam! Ucijepite u srca mladih sokolića svojih ljubav do Istre zarobljene. Oči su naše nesretne istarske braće u njih uprte s mnogo vjere.

Olga Švare, Krapina. I ovim Vam putem usrdno zahvaljujemo. Slati ćemo, prema Vašoj želji po 40 komada i nadamo se da će list među povjerenom Vam mladeži naići na lijep prijem.

Josip Sekso, Rogoznica-Šibenik. Hvala i Vama. Rad pučkog prosvjetitelja ne sastoji se sa u onom, što po službenoj dužnosti mora da učini. Mnogo je važniji rad: gajenje plemenitih osjećaja i ljubavi prema rodu i Domovini u sreima omladine. Budite uvjereni, da ste Vi na pravom putu!

Stjepan Matasović, gimn., Carevdar. Lijepa je Tvoja gesta. Kad djeca uzimaju list od profesora ili učitelja imaju uvijek kao neki osjećaj obaveze. Kad ga uzimaju od druga ne može se reći da nije uzet iz ljubavi za plemenitu stvar. Slat ćemo Ti, po želji, 30 komada.

Dragutin Sukić, Podturen. Moramo Vam odati svoje najiskrenije priznanje. Mnogi veliki grad nije se tako iskazao. Nastojte da tu revnost prvih dana zadržite među djecom i do konca.

Ivo Dvoržak, Veliškovci. Mi smo Vam se i pismeno zahvalili. Opetujemo to i ovim putem! Živjeli!

Angela Puhovski, Osijek. Draga gospodo! U ime Istre napaćene i u ime sve naše djece okraj i onkraj granice, koja s velikom radošću čitaju svaku vijest, koja im dokazuje da ih slobodna braća ne zaboravljaju, hvala Vam od srca! Poslasmo 92 komada.

Olga Bognar, Karlovac. Toplo zahvaljujemo na pažnji.

Prosvjetno i potp. društvo »Istra«, Brod n/S. Poslali smo Vam dječji igrokaz »Vilinsko kolo«. Zaista ima vrlo malo podesnih rodoljubnih igrokaza. Da doskočimo i toj oskudici iznosimo i u ovom broju jedan dječji igrokaz. U narednom će broju biti završetak. Ako je na vrijeme i ako Vam odgovara možete ovo uvježbati.

Lina Vipauc, Novi Vin. I Vi uvijek jadikujete za dječjim igrokazima. Pokušajte možda s ovim, dok pročitate svršetak u narednom broju.

Ing. S. Barbić, Sv. Ivan Zelina. Pretplatu za 5 primjeraka primili smo. 4 primjerka šaljemo po Vašoj želji na ozn. školu u Sv. Ivan Zelini. Stavke Vašeg dragog pisma: »da bi djeca i u ovom dijelu naše Domovine sačuvala nezaboravnu uspomenu na dragu Istru, otrgnutu od slobodne Jugoslavije... odgajajte i nadalje djecu u bezgraničnoj ljubavi do sirotice Istre i pripremajte mlade duhove na njeno skorašnje Uskrnuće...« objelodanjemo ovdje, da se ugledaju u Vaš svijetli primjer i drugi rodoljubi.

MALI ISTRANIN

GOD. VI ZAGREB, LISTOPAD ŠKOL. GOD. 1934/35 BR. 2

† Kralj Aleksandar I.

Djeco draga! Svi ste vi već čuli žalosnu i potresnu vijest. Ljubljenoga Kralja našeg, Aleksandra Prvog Ujedinitelja, nema više među živima. Pao je kao žrtva Svoje velike ljubavi do naroda i Domovine, dne 9. listopada u Marsellu u Francuskoj.

Mračne sile, kojima nije išlo u račun da naša draga Otadžbina kroči k tolikom napretku, vodena rukom tako silnoj, tako umnog i tako junačkog kralja, platile su zločinačku ruku, da se dignu na Njega, velikoga vodu našeg, oca i dobročinitelja.

Strašan je to udarac za sav naš narod. Sva je Jugoslavija u dubokoj tuzi i nema čovjeka, koji nije, do dna duše ražalošćen i potresen, gorko zaplakao.

A braća naša, koja stenju pod Učkom u crnom ropstvu, zatužiše dvostruko. Jer sve su oči njihove bile uprte samo u Njega, sva je nada njihova bila u junačkoj desnici Njegovoj. On je jedini imao duboko razumijevanje za njihovo strašno stanje. On, koji jedini nije ni na jedan čas zaboravio na riječi proglasa, što ga je prije dvadeset godina, na početku velikoga rata, upravio vojsci i narodu, i u kome je borbu svoje vojske označio kao borbu za potpuno oslobođenje svih Srba, Hrvata i Slovenaca.

Stvorivši Jugoslaviju, koja je stoljećima bila čežnja otaca i djedova naših, On je okrunio Svoje djelo, ali nije nikada smetnuo s uma, da Njegovo poslanje još uvijek nije potpunoma dovršeno, tako dugo dok sva neotkupljena braća ne budu slobodna, dok sva ne budu sretna u svojoj vlastitoj državi u krugu svoje ostale braće.

I zato je naša pravedna istarska stvar nalazila u Njemu u svakom času najmoćnijeg zaštitnika.

Viteštvo Njegovo i junaštvo, silan um Njegov, koji je vodio narod od pobjede do pobjede, nije dao mira neprijateljima našim.

Maknuše Ga na način lupeški, kakav je samo njima svojstven, u času, kada je htio da, na čast Sebi i Svojoj otadžbini, stvori veliko jedno političko djelo...

Mučke Ga ubiše, krvnici... I misle, da Ga više nema...

Varaju se. Ima Ga, ima. Među nama je, vječno živ, vječno svijetao veliki Njegov Lik. Duh je Njegov s nama, on će nas i nadalje voditi i budno bdjeti nad ovom Svojom i našom tvorevinom, blagoslovljenom Jugoslavijom...

A Duh nije smrtan, on je jači od svega tjelesnoga, njega nam neprijatelji naši ne mogu oboriti, ne mogu izbrisati...

Slava velikome Kralju!

Slava Aleksandru Ujedinitelju!

Živio Kralj Petar drugi

Imamo Kralja, dječaka, vršnjaka svoga. Sve do pred par dana igrao se i učio u školi među mnogobrojnim drugim dječcima... Sada je Kralj, na čelu jedne lijepe, mlade, ali junačke države... Narod Ga voli, prati s nježnom ljubavlju svaki Njegov korak, odan Mu je i privržen... Miluje Ga to veoma, jer zna da je siročić, bez Oca, koga je na tako žalostan način, prerano izgubio.

Zvuči kao u priči... A ipak je istina. Na prijestolju je našem Kralj-dječak.

Neka nam Ga Bog poživi čila, zdrava i odvažna, da bi mogao nastaviti veliko djelo Svoga Oca, na sreću, korist i diku naše drage Domovine...

Živio Kralj Petar II.

Našem dobrom mrtvom Kralju

Tvorcu Jugoslavije, Heroju i Mučeniku

U temelje naše Otadžbine drage
Ti si svoje živo položio tijelo,
Svoje dobro srce, svoje umno čelo,
Ljubav za svoj narod, polet svoje snage.

Zločinac se dignu — — Tvoje srce stade
Što je za svoj narod kucalo i bilo,
Napusti nas, Oče, Tvoje moćno krilo
Svijetlo Tvoje vjere i luč Tvoje nade.

Mi stojimo nijemi i zovemo Tebe:
Oče, Kralju, Oče, vrati nam se, vrati!
Ti si mrtav, Kralju, i zalud je zvati...
I duša nam trne, i srce nam zebe.

Al Tvoj Duh nas bodri tamo sa Vedrine,
Svetim plamom sjaje Tvoje blijedo čelo:
Riječ se Tvoja čuje tamo sa Visine:
»Svi kô jedna duša čuvajte mi Djelo«!

Split, u crnoj noći 9 oktobra 1934.

Rikard Katalinić Jeretov

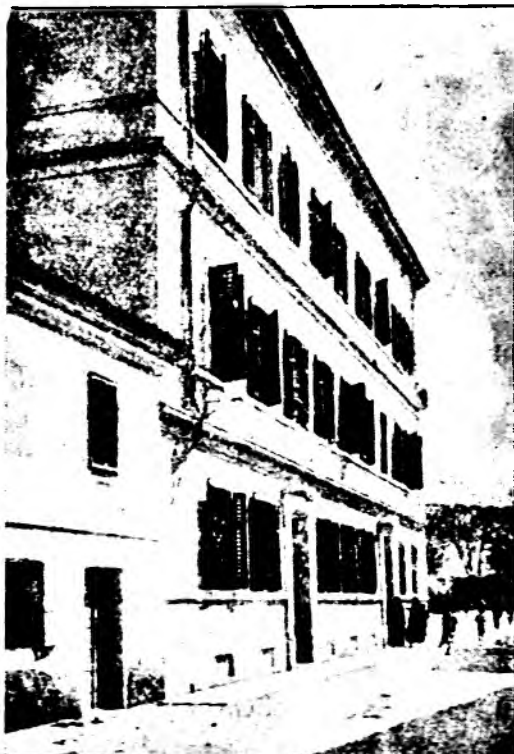
Tridesetpeti godišnjica otvorenja hrvatske gimnazije u Pazinu

Trideset i pet godina minulo je od onoga velikoga dana. Bio je to jedan od najvećih uspjeha naše narodne borbe.

Dobiti svoju gimnaziju u srcu Istre, u onim vremenima, gdje se sve dizalo proti nama, i carska vlada u Beču i pokrajinska u Poreču, i svi oni mali i veliki siledžije, u vrijeme gdje još nismo pravo niti svojih pučkih škola imali, značilo je golem uspjeh. Zaista, to je bila jedna od najvećih pobjeda u našoj narodnoj borbi u Istri. A taj je uspjeh bio posljedica golemih napora, žilavih borba i nadčovječne požrtvovnosti naših narodnih zastupnika i vođa, naročito sada već pokojnoga načelnika pazinskog, Dra Kurelića i još živoga senatora Dra Dinka Trinajstića...

I tek od onoga dana započeo je onaj pravi preporod Istre. Iz svih istarskih sela stali su priticati u Pazin od najboljih najbolji seljački sinovi, da se u našoj gimnaziji odgoje u narodnom duhu, prosvjetle, oče-

liče i spremne pod vodstvom prokušanih narodnih boraca i prvaka, za budući rad među našim dotad neprosvjatljenim i iskorištavanim seljačkim narodom. Od toga dana započinje u životu našega naroda u Istri nova era. Svake godine izlijeće iz gimnazije na desetke mladih daka, poletnih idealnih budućih vođa i oficira velike narodne vojske. Redom se ruši talijansko gospodstvo. Osvajaju se općine, osvajaju se gradovi, sudstvo i javna uprava, na mjesta kojekakovih gospodskih krvopija dolaze kmet-ski sinovi, nepokvareni, puni mladenačkog elana i puni ljubavi za svoj narod — — —

Istra je naša doživjela, na žalost, tešku jednu tragediju. Krvavi svjetski rat nije niti jednu državu, niti jedan narod toliko raskrvario i toliko unesrećio, koliko tu našu dragu zemlju.

Pazinski daci, najbيرانiji među izabranima danas su daleko od Istre, u tuđem ambijentu, za koji nisu bili odgajani. I njihova je tragedija velika; najveći dio iščupan i otjeran sa rodne grude došao je u slobadnu Jugoslaviju, da ovdje dade sve svoje sile za dobrobit ovdješnje sretnije braće — — — Svagdje ih ima. Po vojvodanskim ravninama, po bosanskim i južno srbijanskim planinskim zakucima, u Dalmaciji, u Međumurju i po Sloveniji, a ma posvuda. Rastepeni po svim mjestima.

I u Zagrebu ih ima pedesetak na raznim položajima i mjestima. U petak 5. o. mj. sastala ih se jedna skupina da obnove stara spominjanja na one divne dane pune zanosa provedene u Pazinu. I obnoviše zavjeru, koju su nekad, napuštajući gimnaziju da pođu među narod, na ruke svojih vođa Kurelića i Trinajstića položili. I zaključili su da njihov rad za svoj narod u Istri nije još dovršen. I da je sad istom potreban! — Dao Bog da bi se nešto iz toga stvorilo.

Ivićev bjeg

Tamo daleko, gdje sinje more bije o tvrde litice živi starina Jive sa svojim unukom. Siromasi su. Nešto malo kamenite zemlje na kojoj nije htjelo ništa rasti, bijaše njihova imovina uz malu kućicu i starog magarca. Unuk Ivić polazi drugu godinu prvi razred. Nikako da nešto nauči.

»Djeda, ne mogu pa ne mogu da naučim i upamtim taj tuda jezik, a učitelj tako brzo govori, da ga pogotovu ne razumijem. A više na nas! Govori nam neku riječ za koju susjedov Frane kaže da znači »svinja«. Mnoge nas tuče, a nekoje druge miluje po glavi govoreći im nešto i pokazujući na mene i neke drugove. Znaš, onaj Depikolozvanov uvijek stoji kraj učitelja sa šibom u ruci, a učitelj ga šalje da nas šiba. Ja neću više u školu!«

Tako se nesretni Ivić tužio svom djedu.

Jednoga dana dode Ivić kući sav zaplakan jecajući.

»Djede moj, ja u školu više neću ići! Zašto me učitelj tuče, kad ja njegov jezik ne mogu i neću naučiti!«

»Sinko. idi i moraš ići, jer će nas kazniti i tebe i mene. Znaš, da su oni nasilni i okrutni pogotovu za nas. Sjećaš li se, kako ti je stradao brat Frane. Možda je u nesretnom izgnanstvu i umro. Sretan je tvoj otac, koji je pobjegao preko granice. Tamo je naša prava domovina. Za mene kako tako, ali kako ćeš ti!« govorio je djed Jive.

»Ja ću pobjeći!«

»Ne mogu više podnositi tolike šibe i uvrede! Svaki dan sam po nekoliko puta »svinja«. A zašto? Reci djede, zašto? Zato, što ne kažem da sam Talijan!«

Ivić već tri dana ne polazi školu.

Do granice ne bijaše daleko. Ivić je računao: za dan ću doći. Samo, kako ću preko? Neće li me opaziti? Ove mu misli zaokupile svu dušu, a kad još pomisli, da će preko naći oca odluči, da će sutra ranom zorom na put. Ali kuda? Cijele noći nije mogao da zaspe, neprestano se vrplo ljo po krevetiću.

»Što ne spavaš!« upitaće ga djed.

»Ne mogu djede, sve mi neke misli dolaze i ne dadu mi da zaspim«, odgovori Ivić.

Pred zoru zaspri tvrdom snom. Usne, da je pošao na put i došao do granice. Visoka, od pletene žice, ograda ne dopušta, da bi bilo tko prošao. Što će? Počne svojim malim ručicama kidati komadić po komadić ograde.

No to kidanje podigne silnu buku i eto nekog crnog čovjeka, koji počne vikati neke strašne riječi, od kojih je Ivić razumio samo onu, kojom ga je učitelj nazivao.

Vika bijaše tako jaka, da se Ivić probudio i skočio s krevetića. Vani na hodniku, bijaše zbilja neki crni čovjek, koji je vikao na djeda Jivu zašto ne šalje Ivića u školu.

Fuček Martin

Pedeset godišnjica književnog rada Rikarda Katalinića Jeretova

Barba Rike — Rikard Katalinić-Jeretov! Ima li ma koga među nama, koji se nije zanio, oduševio, zaplakao i raznježio nad njegovim divnim pjesmicama. — Čitatelji »Malog Istranina« poznaju ga svi, oni najstariji i oni najmlađi, jer se već više nego trideset godina u svakom broju nalazi njegovo ime. Od prvoga početka kad je počeo izlaziti u Istri, pa do dana današnjega on mu je ostao vjeran suradnik.

Naš dobri barba Rike, proslavio je nedavno znamenitu jednu godišnjicu. Dne 7. kolovoza navršilo se ravnih 50 godina, otkako je prvi puta propjevao. Prva njegova pjesma pod imenom »Kad će . . .« izišla je u »Našoj slozi« u Trstu 1884.

»Kad će mojem rodu
Ljepši nadoć dani
Kad će svanut zora
Rodnome mi kraju —

Tako je zapjevao prije 50 godina Barba Rike kao mlad poletarac. Sudbini se je kobnoj prohtjelo da na svoje pitanje ni danas još nije dobio odgovora. Istra još uvijek čeka da joj svanu ljepši dani.

Koliko je pjesama otada ispjevao Barba Rike, koliko ertica napisao, jamačno ni on sam ne zna. Idu na hiljade, a nema nijedne, koja ne bi bila savršena. Jer Barba Rike naš nije pjesnik pustih riječi, pjesnik fraza i premetanja stihova; svaku je pjesmu on pročitao, u svakoj je pjesmi djelak njegova srca. A to je srce veliko, plemenito i dobro, srce u kom nikad nije bilo zloće, u kom kraljuje sama ljubav. Ljubav ponajprije do domovine, do roda, do Istre sirotice, a zatim do svakog bližnjega.

Tko pozna barba Riku — napisao je nedavno jedan uvaženi ovdješnji pisac — znade da između Barba Rike pjesnika i čovjeka nema razlike; on je čitav u svojim radovima, on je utjelovljena ljubav i dobrota, ne poznajući mržnje, čak ni prema onima, koje bi drugi prezirali.

Zato i njegova poezija osobito prijanja uz mlada srca, te nema škole, nema kraja, gdje se njegovi stihovi nijesu recitirali, gdje njegova riječ nije osvojila mladenačka srca. Čitave generacije naše grijale su svoje duše na njegovim stihovima, jer su ih osvajali.

Ovakvo priznanje doživio je rijetko koji pjesnik. Mi se ponosimo s našim barba Rikom. Mi ga ljubimo više nego drugi, jer ga poznamo više nego drugi, u svoj njegovoj plemenštini, u svoj njegovoj dobroti . . .

Živio naš dragi Barba Rike!

Umro je Matko Brajša-Rašan

Prošloga mjeseca preminuo je u Zagrebu, prvi i najznačajniji istarski glazbenik i sakupljač istarskih narodnih napjeva kompozitor glasovite istarske himne »Fredobri Bože«, Matko Brajša-Rašan, u 75. godini života.

U danima narodnih borbi u Istri bio je vazda u prvim redovima, rame o rame borio se zajedno s blagopok. Flegom da se oduzme iz talij. ruku općinu buzetsku, što je uz nadčovječne napore i uspjelo. Kasnije dolazi u Pazin, gdje je bio tako reći štab narodne naše vojske i tu kao općinski tajnik razvija svoju djelatnost. Bio je glazbeno vanredno nadaren pa je na tom polju mnogo uradio. Sabravši istarske pučke popjevke koje su u glazbenim krugovima značile jedno otkrivenje, utire time put kasnijim jugoslavenskim muzičarima, koji su u našem narodu našli neprocjenivo muzičko blago.

Poput tolikih drugih i Brajša je pod stare dane morao bježati iz Istre. Sklonio se u Zagreb gdje je zadnje dane povučen, ali od svih, a naročito Istrana neobično cijenjen, skromno živio. Posljednjih godina posvema je oslijepio, no uza sve to je komponirao diktirajući note svojoj kćerci.

Neka mu je trajna spomen!

Na nebu je . . .

Na nebu je proljeće,
kad je kod nas zima,
tamo bijelih latica
u obilju ima.
Sad su uprav procvale
jabuke i ruže,
a po rajskim baščama
svud leptiri kruže.

Pa kad dunu vjetrovi
laticice potresu
i u gustim jatima
na zemlju ih snesu.
Sve se od njih zabijeli
po polju i brjegu . . .
A mi onda veseli
gazimo po snijegu.

Gabrijel Cvitan

Majmun Klok, mali Jozić i njihove vragolije

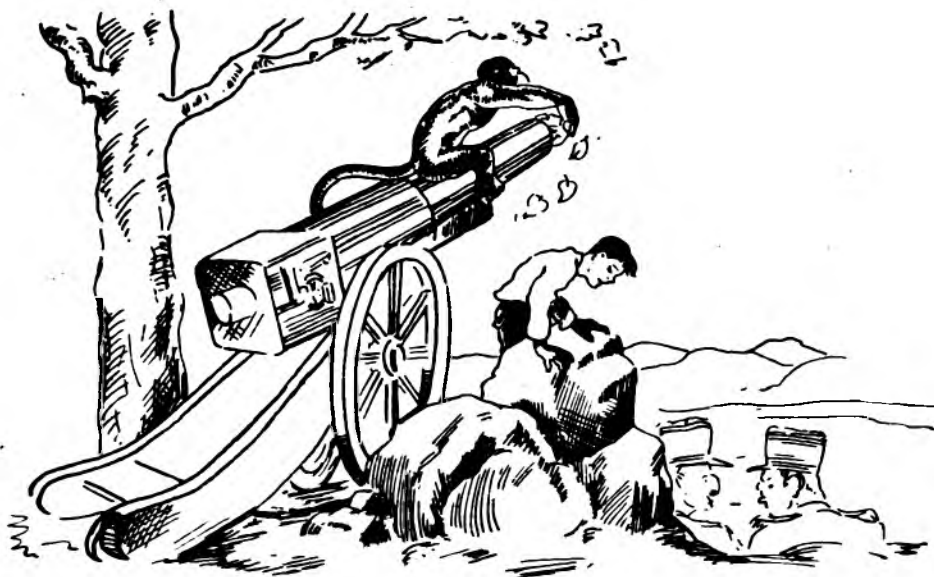
Vidjeli smo, kako je kratkotrajno bilo veselje i slavlje naših dvaju junaka u Italiji. U laži su uvijek kratke noge, a to su bome i prebrzo iskusili Jozić i Klok, iako nijesu bili ništa krivi. Što su oni mogli, ako su ih Talijani počeli najjednoe slaviti kao nekakve glasovite stratosferske letače? Majmun im bome nije mogao dokazati da on nije profesor van der Elst, nego čisto obični majmun iz Konga, koji se u talijansko čakulanje razumije toliko koliko magare u kantar. Jozić pak, izglednio od lutanja po pustinji, jedva je dočekaao, da se na banketu dobro najede, pa mu nije ni na kraj pameti bilo, da tumači i priča Kalabrezima svoje dogodovštine.

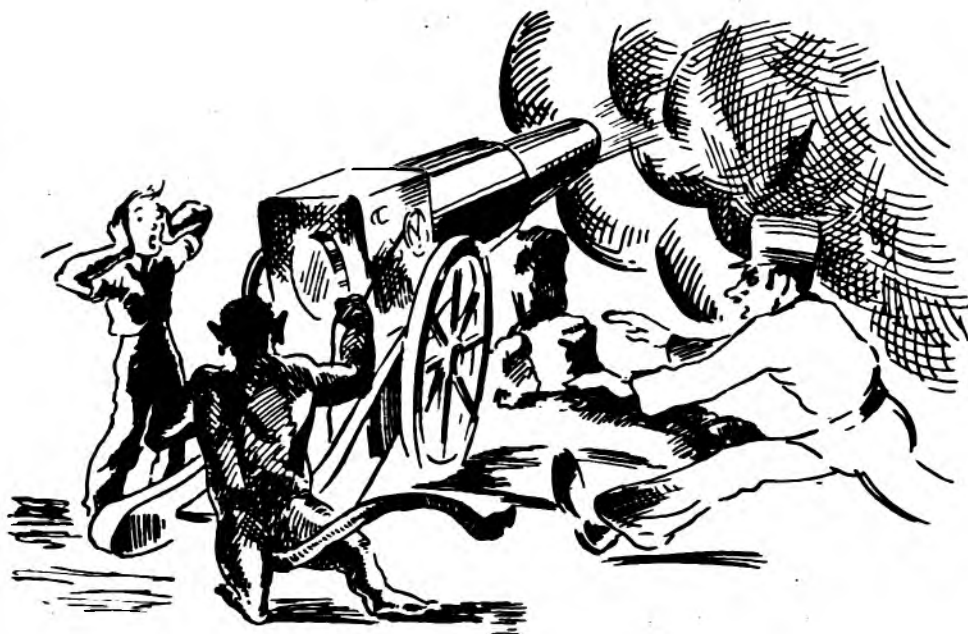
Čuli smo, kako im je bilo kad su ih Talijani prepoznali. Umalo te ih ne izlupaše na mrtvo ime i da nijesu dali petama vjetra, ne znam kako bi se bili proveli.

Bježeći tako od ljudi skitali su se poljima i šumama, hraneći se groždem, smokvama i kestenima. Spavali bi gdje bi ih noć zatekla. Nije im, zaista, bilo nimalo ugodno. Dugo su tako lutali, daleko od ljudskih naselja po divljim Abruzzima, dok nijesu jednoga dana naišli na čitavu jednu armiju vojske. »Oho, što je to? Da nije opet rat,« uznemirila se naša dva putnika.

Na sreću rata nije bilo. Vojska je održavala velike jesenske vježbe. Najglasovitiji generali i vojskovođe, kao na pr. poznati maršal Spelligalline, zapovjednik Gratapidocchi, pukovnici Fumalaria i Pizzigamosche, štabski kapetani conte Gambapelloso, Guardainbosco, Nasopertutto i još

mnogi drugi našli se ovdje na okupu, da pokažu svoje strateško znanje i umijeće. Topovi su bili ukopani i čekali spremno da počnu gruvati, čete su bile na svojim položajima, a mazge već upregnute.

»Hajde, Klok, da se malo i mi poigramo rata«, reći će Jožić majmunu, »pokažimo ovoj gospodi da smo i mi dobri kanoniri.«

Klok ko Klok, vazda spreman na svaku vragoliju nije se ni najmanje nećkao. Došulja se do najvećeg topa, ugura u nj omašno tane a po vrh njega nagruva u topovsku cijev blata, kamenja i lišća, sve do vrha cijevi.

»To će biti iznenađenje« smijao se Jožić zirkajući iza klisure u grupu vojskovođa, koji su važno nad planovima konferirali.

»Pucaj!« zapovjedi Jožić. Majmun je za čas bio kod topa i kao pravi kanonir povukao gvozdenu šipku. U tom času zaori ko tisuću gromova grozomorni jedan: bum!, da se je zemlja potresla, a po planinama se razlijegao lom, kao da je puklo sto gromova.

Učinak je bio strašan. Top, nepropisno nabit, prasnuo je užasnom snagom. Kamenje je frcalo, od lišća i blata napravila se gusta čada, koja je ko crna kiša osula generale i sav njihov štab, da su izgledali kao crnci. Stol se prevalio, stolci su bili bačeni u zrak, mazge se poplašile, oficiri su popadali od silnog tlaka zraka, nastao je strašan metež, vojska se razbježala, a ma kaos, pravi kaos!

»Aiuto, mamma mia, mamma mia,« prolamalo se zrakom.

Prepao se, bogami, i Klok, da je sav drhtao. Takova što nije ni on očekivao.

»Hvatajmo maglu, družo« dovikne mu Jožić, »bit će belaja uhvate li nas. Na prvu će nas granu objesiti...«

I ko mahniti stadoše bježati, preko brda i dolina, preko šuma i ravnica, da što prije umaknu.

Kuća

Dva odlična majstora,
Ivica i Mata,
jučer su napravili
kućicu od blata.
Udariše temelje
i četiri zida,
a i dimnjak na krovu
ne pustiše s vida.
Na sredini vrata su
— to već svatko znade —

jer bez vrata nikakva
kuća ne valjaje.
Probiše joj prozore
velike kraj vrata,
nek je dosta uzduha
i sunčanog zlata.
Pa se šecu ponosno —
Ni brige ih više
što će kuća srušit se
već od prve kiše.

Gabrijel Cvitan

IGRA S BROJKAMA.

$$\begin{aligned}
 1 \times 8 + 1 &= 9 \\
 12 \times 8 + 2 &= 98 \\
 123 \times 8 + 3 &= 987 \\
 1234 \times 8 + 4 &= 9876 \\
 12345 \times 8 + 5 &= 98765 \\
 123456 \times 8 + 6 &= 987654 \\
 1234567 \times 8 + 7 &= 9876543 \\
 12345678 \times 8 + 8 &= 98765432 \\
 123456789 \times 8 + 9 &= 987654321
 \end{aligned}$$

Kako su velika naša pluća? Naša su pluća sastavljena iz tkiva, punog sitnih ćelijica. Svaka ćelijica velika je otprilike jednu četvrtinu milimetra, a ima ih oko 400 milijuna. Kada bismo naša pluća izvadili nategnuli ih i rasprostrli na zemlji, dobili bismo plohu veliku 108 četvornih metara. Za 24 sata udahnu naša pluća 12.000 litara zraka. U tom zraku imade 2500 litara kisika, kojim se osvježuje krv i 2100 litara ugljične kiseline. Dišimo kroz nos, da ne bi razne škodljive tvari, koje se nalaze u zraku, ušle u naša pluća!

Najbolji trkači na svijetu su Indijanci plemena Tahumara u Meksiku, na visoravnima Sierra Madre. Putopisci pričaju, da oni priredjuju svake godine natjecanja u trčanju. Zvuči upravo revjerojatno koliko su brzinu kadri ovi trkači postići. Tako je jedan mladi Indijanac prevalio prugu 27 kilometara dugu, deset puta bez prestanka, za 27 sati. Drugi jedan pretrčao je 560 km za tri dana i tri noći. Nijedan od poznatih svjetskih trkača ne bi to mogao postići, pogotovo kad pomislimo da ovi trkači ne trče po ravnoj i glatkoj cesti, nego po kojekakvim planinskim putevima, danju i noću, po suncu i po kiši, preko trnja i kamenja, a k tome još — — — bos!

Za paketić kave tri mjeseca zatvora. Pošaljemo li kome poštom list ili paket, nitko od poštara kroz čije ruke pošiljka prolazi ne smije ju otvarati ili pogledati što je unutra. U smislu ustanova svjetskog poštanskog saveza tako je na cijelome svijetu, pa je i kod nas ustavom zajamčena listovna tajna. I onaj činovnik, koji bi se o to ogriješio bio bi najstrože kažnjen. To je zato da bi ljudi s potpunim povjerenjem svoje listove i svoje pošiljke mogli predavati pošti. Nedavno se dogodilo da je u Čehoslovačkoj jedan pošt. namještenik otvorio mali paketić u kom je bila zrnata kava. Poštar je uzeo kave u vrijednosti od 8 dinara. Kad se to ustanovilo poštar je smjesta otpušten iz službe i kažnjen sa 3 mjeseca zatvora.

Japanci i Kinezi vrlo teško uče čitati. Zašto? Njihova abeceda nema samo trideset slova kao naša. Njihovo pismo pravi su hieroglifi. Svaka riječ ima drukčiju značku. To znači da prosječni Kinez ili Japanac mora naučiti najmanje tri tisuće slova, jer toliko otprilike znade riječi, ako hoće da čita ili piše. Naša djeca nauče čitati i pisati za nekoliko mjeseci. Japanci i Kinezi moraju učiti nekoliko godina, ako hoće da pročitaju kakvo pismo. Tko hoće da čita novine ili knjige valja da znade barem 6000 slova, što znači da mora učiti godine i godine, dok nauči samo čitati.

Nemojte se ljutiti! Prirodopisci su dugo vremena proučavali otkuda dobiva zmija otrov. Došli su do zaključka, da se otrov stvara u tijelu svakoga živog bića, kada se ljuti i bijesni. Kada se čovjek ili životinja razljute njihovi živeci izlučuju sitne količine otrovne tekućine. Kod čovjeka i drugih nekih životinja ta tekućina prelazi u krv i djeluje štetno na organizam. Kod zmija naprotiv ta se tekućina posebnom žlijezdom dovodi u usta, gdje se skuplja u malenoj jednoj kesici pod prednjim zubima. Kad zmija ugrize, kesica se, prignječena, isprazni i otrov dođe u ranu, koju je zmija svojim zubima prouzročila.

Djeco, nemojte se srditi. To djeluje otrovno na vaše tjelesno ustrojstvo.

Jedite jabuke! Malo tko znade, da jabuka sadržaje mnogo željeza i da je uslijed toga vanredan lijek proti slabokrvnosti. Osim toga imade u sebi i fosfora i prema tome je vrlo zdrava za nervozne ljude. Jabučna kiselina uništava bakterije, pa je stoga dobro pojesti više puta na dan po jednu ili dvije jabuke. Narbčito je to zdravo uveče prije spavanja. Djeco, jedite dakle mnogo jabuka.

Izdajica

Savremeni dječji igrokaz iz života naše djece u Istri, u 2 čina.

Lica: Luca,		seoske djevojčice	Jive,		mali seoski pastiri Zvanićevi nekadašnji drugovi
Marina,			Marko,		
Jana,			Šime,		
Jela,			Perić,		
Kata,			Grgo,		
Roža,	Božo,				
Teta Zvana, majka Zvanićeva			Rade,		
Teta Mara, majka Ivina			Jožić,		
Zvanić, djak u Jugoslaviji			Matić, mali balilla.		

Zbiva se u zapadnoj Istri, na Poreštini, danas.

I. ČIN

Prostran pašnjak. S lijeva ogroman stoljetni hrast, s desna zeleno grmlje, iza kojega polazi puteljak. U pozadini jasno more, glatko i svijetlo, stapa se s lazurnim nebom. Početak je mjeseca srpnja. Podne. Vrućina žestoka.

Iza guštika i grmlja dopire veselo i živahno podcikivanje mladih pastira.

Prvi prizor.

(S lijeve strane dolazi Luca. Uz nju capka sitnim koracima mala Marina, djevojčica od pet-šest godina. Preko ramena vise im bisage, a u rukama nose barilu hladne vode. Odjevene su u narodnoj nošnji iz zapadne Istre.)
Luca (zaustavlja se pod hrastom i tare znoj sa čela): Kakva vrućina, ne bilo je!

Marina: A joj, Luce, baš je i meni vruće! Smijem li odložiti bisage?

Luca: Odloži ih, sekice, odloži. Ovi su pastiri zašli malo predaleko, pa si se siročće dobrano umorila.

(Prilazi maloj i pomaže joj skidati bisage. Zatim vadi iz njih jelo i prostire ga na travi pod hrastom. Mala pomaže kako zna i umije)

Luca: Tako! Mislím, da ne će nitko ostati gladan.

Marina: Bi li dozvala pastire, Lucice?

Luca: Zovni ih, krvi moja lijepa, zovni . . . Još da samo kruh izvadim iz bisaga i objed im je spreman. Mogu odmah sjesti i jesti.

Marina (ide u stranu, meće ruke oko usta i viče): Ej, pastiri, ej . . .

Rade (oglasi se iz daljine): O—o—o—j . . .

Jive (oglasi se i on iza grmlja): Oj . . . oj . . .

Ostali (iz daljine): Idemo, idemo . . .

Marina: Ručak smo vam donijele e—e—e . . .

(S pašnjaka, iza guštika, čuju se odzivi: evo nas, idemo, oj.)

Luca: A gdje je nož za kruh, mala, Toga si sigurno zaboravila (traži ga i kopka po bisagama.)

Marina: Nijesam ga ni ponijela. Svaki pastir imade svoj kosirić pa što će mu još i nož.

Luca: Bome imaš pravo. Neka lome kruh rukama. Kažu da ga je i sam Isus na posljednjoj večeri rukama lomio.

Marina (kod imena Isus krsti se, začudeno): Uistinu?

Luca: Jest! Jest. Tako mi je sinoć mama pričala, kad sam u krevet išla.

Drugi prizor.

(S desne strane, iza grmlja, pojavljuju se na puteljku, pojedince i u skupinama, mladi pastiri i pastirice, zakićeni poljskim cvijećem. Nekima je u ruci štap, drugi imaju frule. Kako dolaze tako redom pozdravljaju: Hvaljen Isus, Zdravo Luce, Dobar dan i sl., a Luca i Marina im odgovaraju: Na sve vijeke, Bog dao zdravlje, i t. d.)

Jive (dolazi prvi): Zdravo Lucice, ta zar je već podne.

Luca: Podne je, podne, upravo je ovaj čas odzvonilo.

Marko: Oho, evo nam naših malih gospodarica.

Šime: Baš su se požurile s ručkom.

Rade: Gle, gle! I mala Marina je došla.

Jana: Jesi li se umorila, mala?

Marina: Što bih se umorila! Mogla bih ja sve do na vrh Učke pješačiti.

Roža: Vidi, vidi junakinje. A je li ti što vruće, Luce?

Luca: Vruće je, bome, i te kako vruće. Evo upravo smo čas prije srele malog Iverića, pa priča, da je jučer u uvali nasred Drage pozlilo od vrućine jednom karabinijeru, pa da je puko ko jaje u vatri.

Svi: A... A ma je li to moguće?

Luca: Jest! Tako mi reče mali Iverić.

Grgo: Da, da! I ja sam čuo. Mrtva ga odniješe u Tinjan.

Ive: Pa nek je puko.

Jela (prijekorno): Kako to govoriš?!

Šime: Pa? Što zato? Jedan stranac u našem kraju manje.

Luce: Ostavite sada takove razgovore. Sjedito i jedite. Evo tu su vam majke svega pomalo poslale.

Marina: Rekle su da svi zajedno jedete.

Ive: Ima li dobre maneštre?

Luca: Ima, ima svega. Tebi je, Božo, majka poslala par kobasica, a tebi Ive i kuhanih jaja.

Božo: Ništa nije samo za mene. Svi ćemo zajedno sve podijeliti, pa makar svakoga zapalo na jedan zub.

Ive: Pa da! Ko braća...

(Sjedaju oko zdjele, stružu po njoj žlicama i jedu.)

Ive: Daj, Božo, dohvati mi barilu, da isperem grlo.

Božo (izmiče): Barilu hoćeš? Čekaj, čekaj lipi moj, Bog je najprije sebi bradu stvorio. (Naginje barilu i pije.)

Ive: Baš si neotesan. (Drugi se smiju.)

Jožić (najednom krikne): Gledajte, gledajte, tko ono dolazi k nama!
(Svi se okrenu znatiželjno na onu stranu, kuda pokazuje mali Jožić.)

Rade: Da nije koji od njihovih.

Šime: Možda je kakav balilla.

Grgo: Moglo bi biti. Upravo je jučer stigla prva kolonija balilla pa su sinoć svu večer galamili po selu.

Perić: Vidio sam ih jutros kako bahato marširaju pod puškama i pjevaju »giovinezzu«.

Luca: Onakvi mali šmrkavci pa već im dadoše u ruke puške. Mogla bi se zbilja desiti nesreća.

Perić: A puške su prave, mogu ubiti!

Roža: A odakle se amo doklatiše?

Rade: Bijes bi ih znao. Nekakvi Čozoti su, što li.

Kata: Ima i jedan naš među njima!

Roža (znatiželjno): Naš? Tko?

Kata: Matić Popovićev.

Ive: Nitkov jedan. Jedini balilla iz našeg sela.

Rade: Prodanac...

Grgo: Sramota sela našega.

Luca (malko ga brani): Ta ostavite ga, puka sirotinja, nema ni kruha, pa da dobije jednu košulju i par hlača, odmetnuo se u fašiste.

Roža: Otac mu je postao općinski raznošač.

Ive: Zato je i navukao na onu svoju mizeriju crnu košulju.

Božo: Izdajica crna.

Marina (gledajući još uvijek pažljivo u stranu poviče): Gledajte, djeco, gledajte, ono je naš Zvanić!

Svi (skoče sa zemlje i stanu gledati prema onoj strani, kuda mala pokazuje ručicom): Zvanić? Naš Zvanić?

Luca: Zvanić? Naš student? (Potrči mu ususret. Marina za njom.)

Jožić: Zvanić je, pa da, dobro ga ja prepoznajem.

Ive: To je naš đak, došao je valjda jučer iz Jugoslavije.

Rade: Da, da, sada su velike škole svršile.

Svi (domahuju rukama i pozdravljaju): Zdravo Zvaniću, Živio naš študent. Doro došao...)

(Svršit će se.)

«Mali Istranin» izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruke. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

ZAGONETKE I ODGONETKE

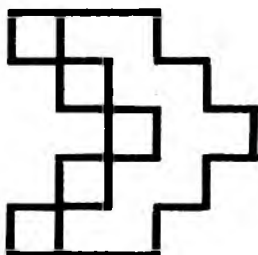
Odgonetke iz broja 1.

- 1) Mali Istranin
- 2) Vodoravno: 1. uši, 3. aga, 6. lt, 8. om, 9. mak, 11. ovo, 12. Krapina, 13. bok, 14. ona, 16. ar, 17. I. R., 18. Nin, 19. Ana. — Uspravno: 1. Ulm, 2. štakori, 4. goranin, 5. amo, 7. kupač, 10. Krk, 11. ono, 13. ban, 15. ara
- 3) Kap — Davor — pod
- 4) Ra — Rad — Amor — Zamor — Zamora
- 5) ar — dar — odar; ka — kap — kapa; Kina — ina — na; kosa — kos — ko
- 6) olovo — lopov — proso — sokol — zlato
- 7) kos — lav — jeka
- 8) ar — bar — Ibar — ribar
- 9) Olib — Lira — Irak — Baka

ZAGONETKE.

1) ISPUNJALJKA

I

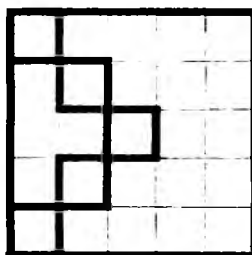
čuva kuću
vrst glasa
ograda
oznaka
oruđe

II

I—II Grad u središtu Istre

2) ISPUNJALJKA

I

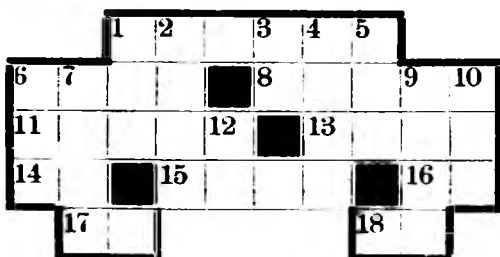

ni konj ni magarac
rat
grad u Istri
moć, sila
gora kraj Beograda

II

I—II Istarska rijeka

3) KRIŽALJKA

Vodoravno: 1. grad kraj Sušaka, 6. domaća životinja, 8. mala voda, 11. dio grada, 13. pasmina, 14. prijedlog, 15. mjera za težinu, 16. dio stroja, 17. mjera za površinu, 18. domovina Abrahama.

Uspravno: 1 sukob naroda, 2 svađa, 3 velika pjesma, 4 dio drveta, 5 slovenski: otac, 6 dio glave, 7 najzdravije piće, 9 grub, nepristojan, 10 kod konja, 12 grčko slovo.

4) REBUS

V O R

N + K

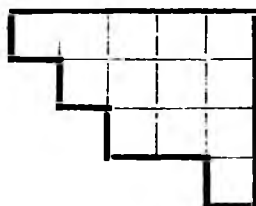
5) REBUS

G
G B G 100 m² SKA
G

6) REBUS

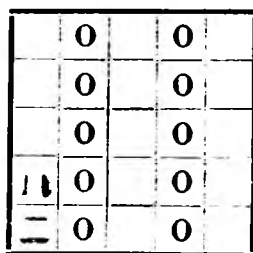
OT
OT ½ OT 2
OT

8) STEPENICE

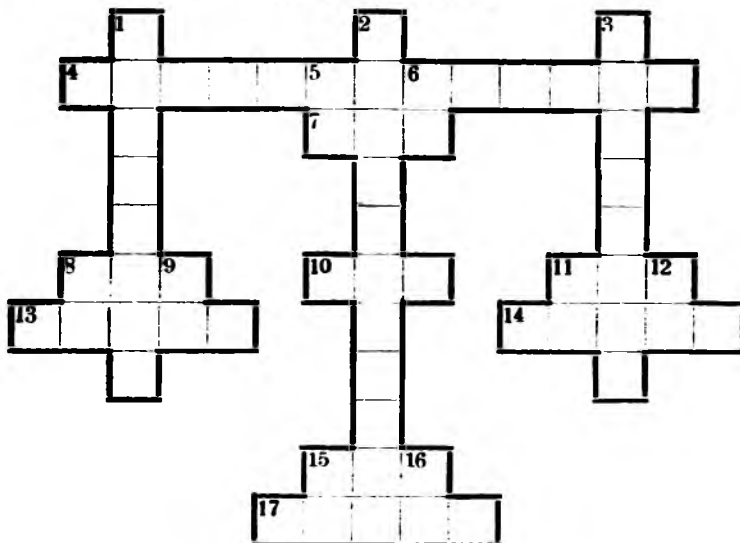
dio drveta
ozljeda
žensko ime
samoglasnik

9) ISPUNJALJKA

trnje
mala rijeka
zimselena biljka
gorostas
naš grad na jugu

10) KRIŽALJKA

Vodoravno: 4. konac dačkih mu-
ka... 7. žensko ime, 8. otac (slov.),
10. potomak, 11. lična zamjenica
(ženski rod), 13. usta u nekih životi-
nja, 14. štala, 15. dio lica (njim se
gleda), 17. domaća životinja. —

Uspravno: 1. sjajno, 2. dvije pokra-
jine iz kojih se sastoji Vojvodina, 3.
pripadnik jedne hrvatske zemlje, 5.
pokazna zamjenica, 6. prijedlog (du-
lji oblik), 8. dva jednaka vokala, 9.
ime mnogih rijeka u Rusiji, 11. kra-
tica za "ovog tjedna", 12. uzvik, 15.
zlatno (franc.), 16. kratica za "ovo vri-
jeme".